

יידישע

פעסטער צייטונג

דריטע בלאט ערשיינט דריימאל וואכנטליך...

אויף דעזע צייטונג קאנן מאן זיך פארענטלען...

Nr. 120. פֿעסט מיטטוואך כט תשרי התרמ"ג. Pest, den 11 Oktober 1882.

זעלבסט-פערטהיידונג

דעם יודען-פערטהיידונגערס.

בעקאנטליך זינד מיט דער פערטהיידונג דער און דעם מיטא-עטאלער פראגעסע אנגעלאנגט...

אלס אב קאשיטא אים יאהרע 1848 דיא פערטהיידונג דער אנגעלאנגטע עטערדיכער איבער-נאכטען...

גלוקליך אלא דאס לאנד, וועלכעס איך אימישטען זינער לידענשאפט היילט דאס איבער איהם נור דאס געדעכטניקייט וואלטעט איר כע-אורטיילע דאדער אין פאלק אימער נור נאך זינער געדעכטניקייט-ליבעט...

איר לידענשאפטען זא נראם זינד, מיט דער פערט-טהיידונג דארבער אס שרעקסטען וואכען, דאס מאן דא פאן דען געגענען דעם רעכטעס ניכט אב-געליטעט ווירד, וועלכעס דער שווערטע פער-ברעכער אין איינע לאנדע דארף ניכט פאקעל-פרייא זאגערען אנטער דעם שטצע דעם געזעט-עס זיין!

ליידער איזט דיא אפגעטליכע מינינג אין אונארן און דיעזער אנגעלעגנהייט זעהר געוואן גערייזט, דאס פאלק שיעבט דיא שולד פיר זיינע שלעכטע ווייטשהפטע אויף דיא וידען. — עס איז וואהל וואהל, דאס און טהילד דער וידען מיט פעה-לעך בעראפטעט איינע דאס פיעלע אן דער פערטמיני דער ביערן שולד זינד, דאס מאכט וידען איר בעוואנדערס דיא אייטהאראקטען, נאך ניכט צו דען בעסטען, געבילדעטען אינאונארן ביינען געראדען, אבער זיינעסטן דארף מאן דעסחאלב דאס רעכט גענען דיא וידען ניכט מיט-ברויכען! ווען איך איינע וידען מיט איינען פעה-לעך בעהאפטעט זינד, דורשען וויר ניכט שרייען: זינער מיט דען וידען! דען איך דעם פרייען אינארן דארף דער האם גענען קאנפעסאנען ניכט איינפאסטען! דער שטאטט מיט היער פיעל-טעהר אויף איינע געזעטליכע ווייזע זיינע וידישע בייגער העראנברעך, דיא סאמירטהשאפט בעווי-טענען איר דיא וידען מיט הילפע דעם אינטערדיב-טעס צו עכטען אונארן געזעהען!

זא ווייט דיא זעלבסט-פערטהיידונג דעם וידען-פערטהיידונגערס אראפגיין, וויא געזאגט איזט דיא זאכע שאן אן איר פיר זיך קויפן, דאס איז איוואקאט איר דעשפוטטער זיך וועלכט דא-ריבער פערטהיידונג מיסטען ווייל ער דיא פער-טהיידונג דער אויטלידע אנגעקומען וידען אן-בערינגסטען, אים וויא פיעל זאנדערבאכער קא-נען דיא לעמטען ווארטע דיעזעס וידען-פערטהייד-ווערס אין וועלכע ער נאר דיא פעהלער מאכער וידען איינפיעלעך דיא וויא זא זאנען דער פערטהיידונגער צום אנקלענער, (פונור געשח קטירי) ווארליך, דיעזע זיינע לעמטען ווארטע העמטע זיך דער האראנסקי ערשטארען קאנען, ווען ער זיך שאן אן דיא אנטווערדיקייט פערזעטע ווערט זיך פאר זיינע וועהלערן ווענען זינער ווידענפער-טהיידונג צו פערטהיידונג, וואס צווייגט אויך דא-צו, אן דיא פעהלער מאכער וידען צו עראינען? דאס העמטע ער נאנין אינפאר דען אנט-עמטער איבערלאסטען קאנען, דיא זיך דאמט אייטשליעס-ליך בעשעפטיגען, זינד דען אללע בריסטען פעה-לערפרייא! ניכט דען אינטער דען בריסטען ניכט עכענפאלל זאלבען, דיא מיט גראסען פעהלערן בעהאפטעט זינד?

פערשיידענע נייאנקייטען.

(אויס דעם אינאנארישען רייכט אנטע) אן דער געשרייען ווענען דעם אינארישען רייכטשאפטעס ריכטעטע דער דע-פירטע מאטשאר (אויפהער דער אייטשעס לינקען) איינע אנטעפאלאצאן און עררן פאן מיט דארביי, דאס ווערען אים פרעכערנען קאמיטאטע דאס שטאטאריאם אינפירערן וואלל-טע, דער פאן מיט און ווארטעטע זאכארט אי-דעם ער וואנט: גענהערטעס זיין, דאס אי-ניכט עראינען, אבער דיא אינפירערנע דעם שטאטא-ריא אומס אים פרעכערנען קאמיטאטע ניכט דירעקט אנגעקארנעט, זאנדרען עס שיקטע דיא דיעסבעצען-

אלס איך צום פערטהיידונגער אים מיטא-עטאלער פראגעסע ערנאנט ווארדען וואר די-זע פראגעסע ניכט מיט דער און אינפאכער רעכטעס-פאלל, זאנדרען איר דער וועלכע צו איינער אללע-מיניען וויען-פראגע איינעבלאונען ווארדען, דיא אנטעטען בערייט דיא אנט-עטעטען דיא האנד אים שיעלע, איר עס ווארדען ניכט נור דיא מיטא-עטאלער וידען זאנערן אללע וידען דער וועלט אלס בריסטען-אבשלאכער בעצייכעטע, ווען מאן זיך איר שאן פאן דער מינינג היינטיגען לאס-טען קאנעט, דאס און פאאר וידען אים פאנאטי-טען זיך צום אבשלאכען איינעס בריסטען-מער-עניס פערליישען לעסטען — וויא קאנטע טאן דיא שילד דיעזער איינעוועלטע פאנאטיקער אויף אללע וידען וועלען? — עס ווארדען דא פאט-וועהרענער צעהלדיכע פערשאפטענע פארענאכטענע איר קינער האטע דען געדעכטניקייט-זינד צו פרא-נען: זינד דען דיא וידען קינע מענישען קינע גלייכגעריכטעטען ביינער דיעזעס לאנדעס, דאס מאן מיט איהנען אן אונבאריטהעטע וויא מיט דעם פיעה אינטענען קאנען? פיעלע ווענענפירליכע אונ-נארישע צווייטען זינען זיך אבער דיא פיעלען פערשאפטענען, לאכטען דיא שרענעם דעם אונ-טערווייבונג-ריכטערס באזי איר בעשעפטיגען-יע-דען וועלכער אין ווארט צו גיפטען דער אונטיל-דיג געקוועלטען וידען צו שיעכען וואנטע!

אונד דער האטע איך דען משה, דיא פער-טהיידונג דען וידען צו איבערנעמען, פראגעסע אן זא, דאס דיא לידענשאפט אונד דער האם גענען דיא וידען אן זאלכעס גראדע פאן דען אנט-עמטען אנטפאכט ווארדען, דיא פערטהייד-ונג בעשעפערט זא ניכט דארין, דאס אין פערברע-כען פערטייט אונד דער פערברעכער פרויגעלאם-טען ווערדע — זאנדרען נור דארין, צו וואכען אונד צו קאנטראלירען, אונד דאס דיא אנטקלענער ניכט איינעכט געזעהרע אונד דאס דיא אנטקלענער ניכט פאן לידענשאפטען זאנדרען נור פאם געזעטע זיך לייטען לאסטען! געראדע דארט, ווא האם

דער האראנסקי שרייבט: צור צייט אלס דיא פערטייטען שטאטען נארד-אמעריקאס דיא ענלישע אבער-העירשאפט אבערשען זיך פאלל-שטיינע אינאנאהעניג מאכען וואללען איר דען ערביטערענען קריגע מיט דער גראסען לידענ-שאפט גענען ענלאנד ווארדען — טראד עס זיך, דאס איינע ענלישע סאלדאטען-אבטהיילונג פאן דען ווייטערנען אמעריקאנישען ביינערן אנגעריפ-ען ווארדען, דען ענלישען סאלדאטען ריט דיא געווער, איר אהנע פאן אירעם קאמפאנאנאנטען היעצו בעפעהרעט צו זיך גריפען זיא וועלכט ציר פערטהיידונג איר שטאטען אויף דיא איר-קאנישען ביינער, דאס זאך איין פערברעכען זי-טענס דער ענלישען סאלדאטען איר עס קאמט צו אפגעטליכען אנקלאגע, נון וואר דיא הויפטפראגע: וועלכער דיא אמעריקאנישע ביינער ווירדע זיך דא געשרייען, איר פערטהיידונג דער אנגעקלאנטען ענלישען סאלדאטען צו איבערנעמען? דיא ענ-לענדער ווארען יא פאן דען אמעריקאנערן אויף דאס שטעפטע פערשאפט! — פיעלע וואללען אים ריכטע, אנדערע אים האם, אנדערע וויעדען אים ריכטע, דאס דיא אירע בעהעריגע בעליבט-הייט ביא דעם אמעריקאנישען פאלקע פערלייערען ווירדען דיא פערטהיידונג ניכט איבערנעמען. — ענליך האטע דער פערטעטע אמעריקאנישע אר-וואקאט און אראם דען מיט צו זאנען: איך איבערנעמען דיא פערטהיידונג, דען אן איינעם פערטען לאנדע קאנן אין אונגעלאטער נע איינע פערטהיידונגער בלייבען, אונד דער געדעכטע אר-וואקאט מיט צו אללען צייטען, אונטער אללען פער-העלטניסטען, אונד אין יעדער ריכטונג אינאנאהע-ניג אונד אינאנאטייאיש זיין!

אונד זא געטאה אים איך, יאהן דאמס, וועלכער דאמאלס פיר איר אמעריקאנער דאס אר-וואקאט קאשיטא איר יאהרע 1848 פיר דיא אינארן געוועזען, איבערנאהם דיא פערטהיידונג דער אונ-געקלאנטען ענלענדער, וואס עבען זא פיעל הייטע

ועלכעם נראף געדעאן ראדיא צום האונדער-מינס-
 מער עינאנט ווירד.
 * א ר י ש א ק ע ס ג נ ע ש ע נ ק . אים
 גראסווארדן ווירד אים פאלענדיקעם געשייענען :
 דער היינטיגע האונדער-אבעראצט, דר' אדאקא
 שטערין האט צום עויניגן אנדערקען אן זיניגן פער-
 שטארבענען פאטער מו"ה זינה שטערין זצ"ל אין
 פריז. אים פאלענדיקע פאן 900 גילדען דעם היי-
 זיניגן ציין-טעמפל-געשעפענעט. דיעזעס פריז-
 אים אין וואהרעס קונסטערקן ; עס איז מייסטער-
 האפט מיט נאָרד אונד זילבער געשטיקט אונד מיט
 פונקטליכען שטערניגן בענעטש אונד צוואר געניג
 נאך אנאבע דעם ערלען שפערערס ; עס איז
 איינענארטיג געאבייטשט, ווי אין זאלעס ביו-
 הער אין קיינעם ארט-האדאקסען אונד קיינעם באר-
 טעשפילן צו זעהן וואר אונד דענאך דורכאיים
 אין וואהרהאפט יידישעם געפרענע טראגט!
 * ו ע ל ב ס ת ה י ל פ ע . ווי דעם נייען
 פעסטער שוואל' אים דאמי-סערדאהעל געשייע-
 בען ווירד, ווארדען דא געהערעט אבענדע היינטיג
 דיא פענסטער איינער אידאקעליטען איינעשלא-
 גען ; זא אינטער אנדערקען דיא פענסטער דער פער-
 רען אבראם אונד פראניק פליישמאן אונד אים
 ריטשט מאן ליעם דיעם געהערעט אונבעקאנטע אלס
 אבער אס 1-טען אקאמבער אבענדס פאן אייניגן
 שיסטער- אונד שטייע-געוועלען דיא פענסטער
 אונד סודורען דער ווען באטאראדירט ווארדען,
 זאהען זיך דיא ווען געצויאונגען ; זעלבער צו
 פערטהירדען. דיעזע איבער-עלען דאהער יענע
 געזעלען אונד פיינעלעטען דיא טיכטע דורך. דיא
 געזעלען ווארדען אלזא מיט בילדטען קאפפן
 היינטטיק. גענען 10 אהר אבענדס יאר אונד דיא
 פיינוועהר איינעשייטען אונד האט דיא רוהע הער-
 נעשטעלעט. אויך אין סערדאהעל ווארדען אין
 פאלגע דעססען דיא פערפלינגע פאלאכען. דאס
 אים אהר אבענדס אלע ווירטהעס היינטיג געשלאס-
 סען ווערדען. אים באזינג ווירד געמעלדעט ;
 אס אן דיעזעס איז אין הייפן בעטהינגער לייטע
 אין דיא איינער שטארט געלאסטען אונד האט דיא
 פענסטער אין איינעם יידישען געוואלבע איינעשלא-
 גען, אויף אייפאלדעייניג דער בעהאדע צער-
 שטייע זיך דער פאלאכהייט. אים אהר אבענד
 ערשינען זיך דער מעהרע פאלאכהייט אונד
 בענאנטען דיא פענסטער אן דען ווען היינטיג דער
 לייזע נאך איינשלאגען.
 * ק א נ ק ו ד ע ר ל ע נ נ ע ר ו נ נ .
 דיא קאנקור-טעמיגע פאן שטאמ-קא אונד
 עדיק ווערדען ביז צום 15. דיעזעס פערלענגערט.

הערדען מאסט-בעאטשען צו פיל, זא ציטליך צור באהן
 היינטיגשיקען, וועהאלב דאס בלאטש ביו מישקליין פער-
 פיהרט אונד דאן ערשט וועדער צוריק געבראכט ווירד. -
 דיא פערשטעגענט אים אלזא דורכאיים ניכט אונדער
 שולד, זאנערען דיא דער מאסט-בעאטשען, דיא וויר בע-
 ווישט ביו דער היינטיגן מאסט-ווערעקען אונגעניגט האבען.

נעשעפטסכעריכט.

פעסטער פרייען.
 נעשעפטסכעריכט - נעשעפטס פאן ווייזען וואר
 נעשעפטן פיעל צו מארקעט געבראכט דער פערקויפ וואר
 נוט. 30000 מערצו פארדינען פערקויפט.
 ווייזען פער-ען, ווייניק (נייער) 2700 סטרי' 82. 10,10
 נולד. 900 סטרי' 81 ק' 9,95 נולד. 200 סטרי' 81
 קילא 9'28 100 סטרי' 81 קילא 9,90 נולד. -
 800 מערצ-צענטער, 81 סלאנאס 9,95 נולד. 1400 סטרי'
 קילא 9'28 100 סטרי' 81 מערצ-צו 80,5 קילא 9,75 נולד.
 100 סטרי' 80 ק' 9,85 נולד. 100 סטרי' 79 קילא 9,70 נולד.
 מערצער באדען 400 מערצ-צו 81 קילא 9,75 נולד. -
 ווייזענבורגער 600 סטרי' 78,5 ק' 9,60 נולד. 400 קילא 77,5 - 9,60.
 (אללעס פער 100 קילא)
 ק א ר נ (נייעס) 6,75 - 7,05 נולד.
 נ ע ר ס ט פ פער-טע ווארע 5,80 - 6,50 נולד. סאלצ-
 ווארע 7,20 - 7,70 נולד.
 ק א ר ו ז 7,80 - 7,85 נולד.
 ה א ע ר 5,20 - 6,25 נולד.
 ר ע ס ס, קאהל פער אוינטוט. סעסטעמבער 1883
 12% נולדען.
 ס ע ה ל - ל פ ר י ו ע (פער 100 סילאנאס זאסט
 זאק, פרייא אב סעסט 4) 0 : 0 20 נולד. 50 קר'. נומ' 1 :
 20 נולד. - קר', 2 : 2 19 נולד. 50 קר', 13 : 18 10 נולד. 60 קר'
 4 : 4 18 נולד. 20 קר', 17 : 5 17 נולד. 30 קר', 6 : 6 16 נולד
 20 קר', 7 : 7 15 נולד. 50 קר', 12 : 8 14 נולד. 30 קר', 8 : 8
 9 נולד. 50 קר', פיענע קליינג 3 נולד. 60 קר', נראבע קליינג 4
 נולד. - קר'.
 ה י ל ז ע נ ד ר י כ ס ע : ערבסען אונארשיע 11
 12 נולד. 12 - 16 נולד. ראקע וויצע 6. הודוע ברויך
 10 - 10,50, נראבע וויצע באהנען 10,50 נולד, צווערנעל
 9 - 11,50 נולד. ליניאטען 12,50 נולד. האוסזאטען - נולד,
 מאהאר נולד. סעסטע 24 - 25, נולד. וויקען 6,75 נולד.
 מאהן נויניק 25 - 25' - 25' נולד. בילדער 29 - 30 נולד.
 ש פ ר י ס ו ס נייע סעטהאדע אים קריי נען
 31 - 30,75 נולד. ארטע-סעטהאדע - 33, - 38,25 נולד. סער
 10000 ליטער סערצענעס. -
 ש ל י ו ק א ו ו י ו י ק פער העקסאלטעסער 35 - 45
 נולד. אלטער סירמיער 60 - 75 נולד. יע נאך קוואליטעט.
 ע ר ד ע ס ע ל נייע פער 100 סילאנאס 2,20
 - 2,30 נולדען.
 צ ו ו ע ש ק ע ק, באקנישע זאק - ווארע - 25.
 נולדען. מיטטעל ווארע 24,10 - 24,50 נולד.
 צ ו ע ש ק ע נ ס ו ס (לעקור) באנאטעיר 19 -
 19,25 נולד.
 ה נ י ז נעליטעסער 33 - 34, נולד.
 ו א כ ס ראקעניער 128 - 130 נולד.

ק ג א ס ע ר נ אונארשיע - 18 נולד.
 ו ו י י ש פ ס י י 69 - 67 נולד. יע נאך קוואליטעט.
 ק א ע מ א ען 62 - 63 נולדען.
 ק א ע ק ל ע 46 - 52 נולד.
 א ו נ ש ל י ט ס (חלב) 49 - 50 נולד.
 ר י ב א ל ראפסעלט-ראפסניערסעס - 37, נולדען
 פער 100 קילאנאס.
 ר ע ס ק ו כ ען 6,40 נולד.
 ס ע ט ר א ל ע א ו ס 23,25 - 21 נולד.
 ש א 6 - ע ל ל ע אין פארניער וואבע ווארדען
 12000 שיק פערשיידענע נאטטונגען פערקויפט. אונד צוואר
 דייטשוואלדיגע 2,60 - 2,90 נולד. פער פארר - סערבישע
 110 - 130 נולד. באטשען אונד באנאטעיר 140 - 150 נולד.
 מייקישע אונד מאצעדאנישע 48 - 49 נולד. קראטישע אונד
 באטישע 47 - 48 נולדען. פער 56 קילא - (אללע פער
 2 פערצענט)
 ל א ס 6 - ע ל ל ע, באטישע אונד קראטישע
 90 - 102 נולד. מאצעדאנישע - 88, נולד. (אללעס פער
 102 שיק).
 ק י ס צ ע ל ל ע צו צו 140 נולד. פער 102 שיק.
 ה י י ע וויר נאטירען : פער 100 ק' אונארשיע
 קוה-ווישע 108 - 110 נולד. אסטענישע פראקעסע 110 - 112 נולד.
 ראטישע 10, - 11, נולד. קאלב-עללע אהנע קאפפן
 - נולד. מיט קאפפן - נולד. פער 100 קילא.
 ד ע ד ער געשעפט. קוה-היישע 7 - 5 קילא 22 -
 245 נולד. איינאל פערטעמעטע טעצען פאן 14 - 10 קילא
 168 - 170 נולד. צווייאל פערטעמעטע טעצען 16 - 18
 קילא 162 - 164 נולד. דרייאל פערטעמעטע טעצען 13 -
 22 קילא 166 - 168 נולד.
 ק א ל ל ע ד ע ר ב ר ו נ ע 9 - 12 קילא 460 -
 475 נולדען. נענעברענע 6 - 9 קילא 360 - 380 נולדען פער
 100 קילא.
 ש א ו א ל ל ע אין פארניער וואבע וואר דאס
 געשעפט לעבנאפט. עס ווארדען 1200 מערצ-צענטער
 פערקויפט. א. צ. באנאטעיר פאקעל 45 - 47 נולד. מיטטעל-
 פיינע איינשור פיר סוך 120 - 122 נולד. בעסערע מיטטעל
 איינשור פיר סוך 100 - 105 נולד. מיטטעל-פיינע איינשור
 פיר קאסע 90 - 94 נולד. מיטטעל איינשור פיר סוך 88 - 94
 נולד. לאסטמילען 85 - 95 נולד. באטשען איינשור 70
 71 - 71 נולד. זאנר-איינשור צו 58 - 60 נולדען. - (אללעס
 פער 56 קילא).

לאסטא-ציעהונג פאם 7 אקטאבער 1882.
 ט ע מ ע ש ו א ר 13 28 69 83 46
 ר י י ען 62 13 63 48 32
 ג ר א ין 7 79 16 29 10
 ציעהונג פאם 4 אקטאבער.
 ה ע ר מ א נ ש ט א ד ס : 89 2 51 47 68
 ל ע ט ב ע ר ג : 63 32 16 21 17
 פ ר א נ : 23 87 73 71 26
 פערטעמעטע ווייזען פארניער רעאקטער : מאר ברוי רייז.

בריעפע דער ערדאצויאן.
 אן דיא הערדען פערטעמעטען אין סענלאש, היינטיג-ראיאנא
 אונד נאנאש : אוינע בלאטש ניהט יעדען מאטאט פארט-
 וואך אונד פרייאנ מיט דעם אבענד-זונע פאן הייער פארט-
 זיך דאס עס שאן פירט אבענדס דעם פאלענדיקען מאנעס
 אין סענלאש אונד אין אוי-פעהערטען זיין מוס ניר זנד דיא

פרייז-טאבעללע		פרייז-טאבעללע		פרייז-טאבעללע	
קילא	טעלער	קילא	טעלער	קילא	טעלער
24	127	24	127	24	127
63	28 50	63	28 50	63	28 50
39	118 25	39	118 25	39	118 25
110	125 75	110	125 75	110	125 75
87 90	86 80	87 90	86 80	87 90	86 80
98 50	95	98 50	95	98 50	95
102	100 50	102	100 50	102	100 50
135	97 50	135	97 50	135	97 50
101	102 75	101	102 75	101	102 75
102 75	98 50	102 75	98 50	102 75	98 50
90 30	164	90 30	164	90 30	164

ליכע פֿירארדינגן ו דער ערמקטיגונג דינגע פֿאללע זע מאַטשאַר מיט געהען; וועגן איר וועגן ענטשען שפּילונג צו דאָס קאַמיטאַט-בעהאַרדע מיט זי דאָס שטאַטראַיאָס אים נאָם-לבער צו פֿערקלערן. — הערר מאַן וויפֿע נישט אָז שטרענג פֿאַר-אירגענד איינעס קאַמיטאַטע אינ-הען אינר רויב, מאָרד אונד בראַנד-בערעכענען ונד, זאָ מיטע צוערסט דאָס קאַמיטאַטע אַיבערלעבן; וועלכע ערס זאָ דאָיבער צו בעראַשען העטטע, אָב מאַן בייַם מ' ניסטער אים דיא אונטערניג דעס שטאַטראַיאָס אונזען זאָלל, אונד דאָן וועגן מאַן דען מיניסטער דעס אינגערען שאָן דאָרס אונזעם זאָ מיטע ער זיך ערסט מיט דעם יוסטיצ-מיניסטער דאָיבער בעראַשען — אונד ערסט נאָך איבער-איניקלע פֿט ווייטער מיניסטער דערשטע מאַן דעם קאַ-מיטאַטע דיא אונטערניג דעס שטאַטראַיאָס ער-לייבטן. — זאָ מיניט הערר מאַטשאַר, זעלבסטפֿער-שאָ גערלך קאַנטען דיא העררען רויבער, רויב-מאָ דער אונד בראַנדשפּיטער וועהרענד דיעזער לונגען הערומבערהאָנג אַהר טרויבען אינגע-שטאַרט פֿאַרטונעצען, אַיך ערקלערע דאָהער, דאָס אַיך דיא פֿעראַנטיקער דעס מיניסטערעס דעס אינטערן איר דער ווייטע אַיפֿאַכטע, דאָס זענען אַן איינעס קאַמיטאַטע גלייכטייט אַן מעהרערען אַרטען גראַסערע אינהערן ענטשטענען, דער מי-ניסטער און דיעזעס פֿאללע פֿערשפּיטעט זיא, דיא בעהאַרדען זאָפֿאַרט און דען שטאַנד צו זענען דאָס און גערלעך אַינמיטער דער געפֿאַרר אללע נאָטהווענדענען מיטטעל צו דינאָטאָרעלע דיע-זען געפֿאַרר צו פֿערייניגן האַבען. זענן דאָהער, ווי אים פֿיערענער קאַמיטאַטע דיא אינהערן און 10 אַרטען אַן טעקטעבליקען אַיסאַרטען אינד אַיך אַיפֿ דיא אַנדערען אַרעטאַטען אַנ-שטענדיק וויקסען, און דאָס דיא רעזערוו אַנ-נור אים אונטערניסטע דער אַרדינג אונד דער אַכ-פֿענליכען ווערעוויט, זאָנערן אַיך, אים אַז ווייטער-דע פֿערברייטונג דער געפֿאַרר מיט וועינער בליט-פֿעריגעטע צו פֿערהויבען, דיא פֿליכט געהאַבט, דיא בעהאַרדען מיט אללע מאלליכע מיטטעל אים-צושטאַמען, דאָמיט זיא מיט דער נאָגען שטרע-גע אַינשרייטען קאַנטען; זאָלאַנג איר הער אַיך דעם בלאַטע דעס מיניסטערעס דעס אינטערן זענען, אונד זיך דעראַרבעטען פֿאַרמינגען זאָללען דיעד אַיך אַיסטער זאָ פֿערפֿאַרדען, ווי אַיך דיעסטאַל אַן בענגע אַיך פֿערטעביר, פֿערפֿאַרדען בון; מאַן קאַן פֿעללייכט דיעזעס מיין אַרעגנען מיטבילי-גען אונד דאָס אַינשטעראַיאָס, דעס אינטערן איינעס אַנערן אַנפֿערטרייען; אַבער אַיך וועדערפֿאַרען זאָ לאַנגע אַיך מיניסטער דעס אינטערן בון; וועדער איר ניכט דיא רויב, מאָרד, אונד בראַנדשפּיטער

פֿערטריידענען, זאָנערן דיא פֿעראַנליכע פֿרייהייט דער עהרליכען בירגער. — דיעס זיא אַנטוואָרט דעם העררן פֿאַן קאַנטעס פֿעראַשען מיט אַי-דעם דיעזעס צו קענטעס פֿעראַשען אַי-דעם דעסען וויל נאָך דער פֿערטריידענער דעפֿיטירטע, דער וועדענדיג אַיזאָן שטאַנ, איינע סעפֿאַראַטע אינטערפֿעלאַציאָן און מיט אַרבעטן, הייטע ווע-דער וויל אַפֿאַר דען פֿעריפֿעלירן זאָללען ווי נאָך ער-פֿעלליכען; וואָרס ער עס צענלאַסען, דאָס דער אַבער-שטאַטאַנאַלאַט אַן דען נאָנג דער אַנטער-זיינג דער מיט אַפֿאַרדע אַנעלענענדיג וך הי-נייגעמענט האָט ווערפֿעלירן זאָללען ווי נאָך ער-וועהנען, דאָס און דער געשטריגען רייכטאָנס-זע-צייג פֿאַן אַיטשויזע יענעס דעפֿיטירטען דער אַיפֿ-האָ דעם דערזאָנער אַנט-סעמיטען-קאַנגרעסעס צענשטערט וואָרדען.

"(א ו י ס ד ע ס ג א ל י צ י ש ע נ ל א נ ד - ט א ג ע) געסטערן אַם 10-טען אַקטאָבער בע-רועה דער נאַליצישע לאַנדטאָג דען אַנטראָג דעס וועדענדיג פֿעריפֿעלירטען מערנאָטיקען וועגען הענעלונג דער צושטערנע און דען ווייטען געמיני-דען, עס וואָרדע ענדלך בעראַשען, דיא וועי-זען דעם אַיפֿפֿאַרדערן, דיא אַללויטע הענעלונג וונד רעכטס-פֿערפֿעלירטע דער וועדענדיג פֿאַר-צוגעקמען, דיא ווייטען קולטורענעמירדען זאָללען דעראַרבעט אַרנאָטיקע וועדען, דאָס אַהרע פֿאַר-שטענען נור אַן איינערן ווייטען געמינידע-אַנגע-לענענדיגען אונד ניכט אַן זאָכען וועלכע אַיטש-האַלב דערזעלבען לענען, דיניצישיפֿענען אונד צו בעפֿעהלען דער ווייטע דעפֿיטירטע ציקער ערקלערטע זיך הייטע אַינפֿערשטאַנדען אונד געשטעט אַיך דיא געלענענדיג, דיא פֿאַן מערנאָטיקען געגען דיא וועגן ערהאַבענען אַנקלאַנג צו וועדערלענען.

"(ו ו י ע ד ע ר א י י א י י נ ו א כ מ ע נ א י ב ר ד א ב ל ו ט-ב ע ש ו ל ד י ג ו נ ג) דער בערוחטע אינווערוועטעס-פֿאַפֿעסאַך און זענא (וויטשלאַנד), הערר דר קאַרל געפֿענע-בערעטע און העררן אַרעטאַבעטע אַבראַהאַם ז י נ ג ע ר און אַי-פֿאַלאַט אַינען בירגער, און וועלכעס אַיך ווייטע מינינג אַיבער דיא געגען ווייטען בירגערעס אַיפֿגעווייטע בליט-בעשרדינגען ענטהאַלענען אַזאָ, דיא וועזעס שרייבען הייטע עס אַנטער אַנערעס; דיא בעשרדינגען, אַלס ווירדען דיא וועדען צו אירגענד איינעס צוועקע ברויטע-בליט בענאָטאָרען, אַזאָ ניכט אַנדערעס, אַלס איינע ערפֿינדונג דער באַזויער, וועלכע צום אַינליקע פֿאַן דעם דומטען פֿאַלקע געגלייבט ווירד, ווער ניר אַי-גען בליק און דיא ביבעל ווערפֿעלער קאַן זיך דאָך לייכט איבערצייגען, דאָס דען וועדען ניכטם שערפֿער

פֿערבאַשען אַזאָ, אַלס עבען דער געניס פֿאַן בלוט אַז ניכטם פֿעראַנטיקעט נאָך דער ביבעל זאָ שטאַרק, אַלס דיא בלאַטע דעס בעשרדינגען איינער ליי-בע, זען דער געלייאַנס-האַם האָט דיעזע אַנקלאַנג געגען דיא וועדען בערויטס וועדערפֿאַרען ערהאַבען, דיאָ קאַנגטע אַון זאָלבער פֿאַרל אַיך ניכט איינ-מאַל נאָכעוועגען ווערדען, אַיך דיא העפֿטיגסטען פֿינדע דעס וועדענדיג האָט ניר אַינערפֿאַרען מיט דען ווייטען געברייבען בעקאַנגט וואָרען, הא-בען דען אַיך דיעזע בליט-אַנקלאַנג פֿאַרלען לאַט-טען, וויל זיא פֿאַן דער גרונדלאַגעניש דיעזער אַנקלאַנג איבערצייגען וואָרען, דער בעקאַנגטע וועדען-פֿעריפֿעלירטער וואָנענזיל, דער קיין מיטטעל פֿערישטעטע אים געגען דאָס וועדענדיג צו שטעם-פֿען, האָט אַיפֿערקלירן אַנטקאַנגט, דאָס דאָ בליט-בעשרדינגען געפֿעלירטע האָלט, אונד גרונד-זיא אַזאָ: דא אַלזאָ דיעזע בעשרדינגען אַיך יעצט נאָך אַיפֿטייכט אַזאָ מיט, בלאָס אַיין זיינע דער פֿער-וואָרפֿענדיג אונד דוממדיג צונויך, עס אַזאָ איי-גען שטאַך פֿיר דאָס ברויטענדיג, וועגן מאַן זאָל-כעס שרייבען אַיפֿקאַממען לאַסט, צווייטען, וועל-גען זאָכע פֿעריפֿעלירטע אינטערשטעטען, טרא-גען דאָס קוין-צווייטע און דער שטיינען דאָ זיא אַז צום בירגער-מאַדע אַינזען וואָללען" (אב) אַנטווער אַנט-סעמיטען זיך פֿאַן דעם געלעהרטען פֿאַפֿעסאַך וועדען בעפֿעהלען לאַסען, אַזא אַללעפֿאַרלעט זעהר צווייפֿעלשאַפֿט דיא דיעזע וועד-לך און לייכעס מאַסע באַזעהנען אונד דיעזע זענען: "צ ו י ס א ג ע ס ל א ר ע ר פ ר א - צ ע ע ס) דער פֿיערענטע דעם בירגערזאָנער גע-רויכט-האַפֿעס, הערר קאַרטיש, אַזאָ היער זאָכטס דעם שטאַטס-אַניאַלעטע אַזאָיאַט אַינגעטראַפֿען, אַיז זיך דאָ מיט דעם אַבער-שטאַטס-אַניאַלעט, מיט דעם יוסטיצ-מיניסטער אונד מיט דעם מיניסטער-פֿיערענעטען וועגען בערענדיג דעם טאָפֿ-פֿאַרען פֿאַצעסעס צו בעשפֿענען, דער אַנטראָג דעם שטאַטס-אַניאַלעטעס אַיבער דיעזע אַנעלענענדיג ווירד עבען יעצט פֿעסטיגעטעלעט וועדען, דיא אים אַנטוואָרען רייכטאָנע געלאַנגט הייטע זיא טיאָפֿ אַפֿאַרדע אַנעלענענדיג וועדער צו שרייבען היער ווירד דער וועדען פֿעריפֿעלירטע דעס-פֿירטע פֿאַן דער בעשרדינגעס פֿאַרטייא, הערר טע-נאַטאַ, וועגען דעם לאַנגעוועיגען פֿאַרענעס דעם אינטעררויכטעס-רויכטערס באַרן און דיעזעס פֿאַצעסעס אַנטערפֿעלירטען וועדער וועדער אַפֿאַר, וויא בערויטע פֿיערענעס, וועגען דער וועדען פֿעריפֿעלירטען אַינמיטען דעם שטאַטס-אַניאַלעט און דיעזען פֿאַצעס אַנטערפֿעלירטען ווירד, הערר פֿאַן טיאָפֿ ווירד אַיך דיעזע אַנטערפֿעלירטען זאָפֿאַרט אַנטוואָרען. — וויא עס הייסט, ווירד מאַן

פֿאַרלעטען דאָס גאַלד-לאַנד.

(17 טע פֿאַרטונעצען)

אונד דיא האָט מאַן אַיך רעסען אַהרע בייא זאָל-כעס וועדען-בערוועקען, אַנטעווערע אַיסנאָבען קאַנגע איינע פֿענע נוסצען. (זאָנע דוסקין ווייטע) — אַיך האָבען גון פֿאַרענעס פֿאַרזושלאַנגען; מאַכען וויר אַיבער דאָס דינג דא אַינע אַקציע-געוועלשאַפֿט; וויר שטענען דעם דינג און אַלס אַיין קאַפיטאַל פֿאַן 5 מיליאָנען אונד גע-בען דאָרפֿן ניר 100 אַקציען הערויס, אַלזא יעדע אַקציע צו 50000 גולדען; זיא גענעסען 50 דיעזע אַקציען, אַלזא דיא העלפטע אַיך גענעס 25, אונד איר אַיבינגען פֿעיקטע אַיך אַן שטעקענאָכטען. — גוף וואָס זאָנען זיא דאָס? אונד אַלס דבורה נאָך אַיטער שפֿאַבלאָך דאָ שטאַנד, זאָנע דוסקין; זיא פֿערישטערען מיך פֿעללייכט ניכט; און דיעזען 50 אַקציען בעקאַכטען זיא 2 1/2 מיליאָנען דאָס אַיז פֿעיל, זעהר פֿעיל.

"אַבער דיעזע 2 1/2 מיליאָנען (זאָנע דבורה ענד-לך) בעשטעהען נור אַן סאַטיערען אַקציען; אַיך קאַנען פֿען זיא אַן קלינגערער מינע, אַן באַאָרעס געלדע ניכטס האַבען."

"גוף, וועגן זיא וואָללען; זיא אַהאלע אַיך אַהונדן דיא סוסטע זאָפֿאַרט און באַאָרעס געלדע אַיך.

יעצט קאַנגען זיך דבורה פֿאַר פֿייזע נאַר ניכט פֿאַסטען אונד שטאַטערעס דיא וואָרעס הערויס; אַיך וויל צויערעס מיט מיניעס מאַנגע שפֿענען; אַיך אַיך האָבע קיינע צייט, הער-אונד היינעקשעס צו

וועדען; אַיך וואָס בערויטס בייא אַהרעס מאַנגע, אונד דיעזער שיקטע מיך זיא צו אַהונדן, אַהר מאַן זאָנען ער וויסע ניכטם.

"אַזאָס נאָכטעס וויללען; האַבען זיא אַיזם פֿעיל-לייכט עטוואָס געזאָגט?"

דוסקין צייגעט איינע פֿירינגע איבערזאָנען, וואָס (דיקע ער) זיא האַבען אַהרעס מאַנגע נאָך ניכטם געשטאַנ-דען? ער ווייס ניכטם פֿאַן אַהרער ערקלערעס? דאָס הייסט: ער ער ווייס ניכטם, דאָס זיא אַנטער דעם נאָמען ווייטע שוועס-טער הייזערע נעקאַסען?"

"מיין מאַן ווייס קיינע זעלבע דאַפֿאַן (זאָנע דבורה), אַיך שוואַרע אַיזען בייא נאָפֿט, ער ווייס ניכטם."

אַבער יעצט וועדען זיא אַהר דאָך דיא זאָכע ערקלערען (זאָנע דוסקין); זיא קאַנגען דאָך אַהונד ווייטע אַינזוילענע ניכטם טוון."

"וואָרום מוּס ער מעהר וויססען? (זאָנע דבורה) וועגן ער היער דיעזעס וילבער-בערוועקען ענטדערקע העטטע, ווערע עס אַז זיא מין אַרוואַקאַטס מאַכעוועלל זאָנען מיר, עס עקסיטירט דא אַיין געזעטן, דאָס וועגן יעסאַנד אַיך אַיף אַינעס פֿעריטען גינג אונד באַדען אַיין נאָר-אַדער וילבער-לאַנגער ענטדערקען, זיא עקאָרס דיעזעס לאַנגער דעם ענטדערקען, דעם געזעטען מאַכט דענייגען צום אַי-גענעסטיער אַינעס נאָר-אַדער וילבער-לאַנגער, דער עס וואָ אַיסטער ענטדערקען. — אַיזעס אַיך גוף דען נאָמען דער וילע קאַנגען אַן אַהרעס אַיך ניר אַיין בערויטע רעכט אַיף דאָס לאַנד און אַנטוואָרען; זאָללעט אַבער יעצט דיא ווירקליכע וילע קאַנגען אַיזעס אונד דיעזען לאַנד-שפּיך און בערויטען גענעסען וואָללען, זאָ קאַן וואָ מיר דאָס